

ТӨРИЙН БАЙГУУЛАЛТЫН БАЙНГЫН ХОРООНЫ 2013 ОНЫ 10 ДУГААР САРЫН
22-НЫ ӨДРИЙН 06 ТООТ ТОГТООЛООР БАЙГУУЛАГДСАН
АЖЛЫН ХЭСГИЙН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ажлын хэсгийн ахлагч, Улсын Их Хурлын гишүүн С.Дэмбэрэл: -Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны Ажлын дэд хэсгийн уулзалт. Ажлын хэсгийн удирдамж гээд юм байна. Төрийн байгууллагууд өөрт ногдуулсан чиг үүргийг хэрэгжүүлэхдээ үйл ажиллагаагаа хэрхэн уялдуулж байгаа нэгдүгээрх нь энийг шалгана. Хоёрдугаарт нь бүтэц зохион байгуулалт оновчтой эсэхийг судлан дүгнэлт гаргах ийм л хоёр үндсэн чиг үүрэгтэй Ажлын хэсэг. Ажлын хэсгийнхээ дараах асуудлыг судалж танилцана гэдэг дээр ярилцъя.

Жишээлбэл, хуулиар оногдуулсан чиг үүргийнхээ хүрээнд бол энэ байгууллагууд, төрийн байгууллагууд ялангуяа эдийн засгийн гол шийдвэрийг гаргадаг, эдийн засгийн хөгжлийн яам, сангийн яам, уул нь бол ногоон хөгжлийн яам тэр чинь ерөнхий чиг үүргийн яам шүү дээ. Ногоон хөгжлийн яам бусад салбарын яамдууд, энэ хэдэн гол гол яамдын үйл ажиллагаа нь Засгийн газрын тухай хуулиараа уялддаг байх. Тэгэхдээ бодит амьдрал дээр жишээлбэл төрийн мөнгөний болон сангийн бодлого хоорондоо яаж уялддаг юм. Энэ бол тодорхой биш байгаа. Төсөв боловсруулах, төсвийг батлах энэ процесст төрийн байгууллагуудын уялдаа, төсвийн хэрэгжилтийн шатанд төрийн байгууллагуудын уялдаа гэсэн энэ талын юмнууд.

Жишээлбэл манай хүмүүс бичсэн байна. Газартай холбоотой асуудал. Устай холбоотой асуудал. Усны хувьд бол замбараагүй юм байгаа. Усны үндэсний хороо гээд байна. Өөрөөр хэлбэл уялдуулах гээд. Усны үндэсний хороо нь хэчнээн хуралдсан гэдгийг мэдэх ёстой. Нарийн бичгийн дарга нарын газарт Тогтвортой хөгжлийн үндэсний хороо гэж байгаа. Нэг удаа хуралдсан. Дахиж хуралдах ёстой. Төлөвлөгөөгөө хүртэл батлаагүй явж байгаа. Ерөнхий сайд ахалдаг. Иймэрхүү зүйлүүдийг баримтаар нь гаргаад ирэх хэрэгтэй.

Одоо жишээлбэл Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яам бол Засгийн газрын хуулиараа бол ерөнхий чиг үүргийн яам гэдэг. Энэ бусад ногоон хөгжлийн болон байгаль орчинтой холбоотой асуудлаар ялангуяа ногоон хөгжил гэдэг асуудлаараа бусад яамдуудтай тухайлбал Эдийн засгийн хөгжлийн яамтай, Сангийн яамтай яаж уялддаг юм. Энэ нь Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хөрөнгө оруулалт, Сангийн яамнаас бол төсвийн төсөл энэ бүхэнд ногоон хөгжлийн бодлого яаж туссан юм. Яаж уялдуулдаг, ямар институцийн механизм байгаа юм.

Бид өнөөдөр Ажлын хэсэг гэсэн нэг зүйлээр л бүх юмыг тагладаг. Ажлын

хэсгийн үр дүнтэй, засаглалд түргэн шуурхай шийдвэр гаргах энэ механизм нь үеэ өнгөрөөсөн үү. Болж байна уу. Болж байгаа бол юу нь болж байна. Юу нь болохгүй байна. Өөрөөр хэлбэл, яам хоорондын ажлын уялдаа дээр дандаа л одоо сайд нарын хамтарсан тушаал гаргаад, тэгээд Ажлын хэсэг гаргаад ингээд явж байгаа.

Иймэрхүү зүйлүүдийг эхний гол зорилтынхоо хүрээнд, хоёр чиглэлтэй шүү дээ. Өөрт ногдуулсан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагаагаа хэрхэн уялдуулах, энэ нь одоогийн байдлаар яамд хоорондын, яамдын тушаал эсвэл Засгийн газрын холбогдох тогтоол ч гэдэг юм уу энэ чиглэлээр. Тэгээд хамгийн гол нь институц хоорондын уялдаа буюу яамдууд хоорондоо байнгын тодорхой асуудлыг, тодорхой бодлогын асуудал хийхдээ тодорхой Ажлын хэсэг гаргаад яваад байна. Тэгтэл байнгын ажлын уялдаа нь мэдээллийн орчинд яаж уялддаг юм. Засгийн газрын байгууллагуудын хоорондын мэдээлэл солилцох өнөөдрийн технологи нь ямар байдаг юм.

Жишээлбэл, цахим Засгийн газар гээд янз янзын юм хийгээд дата центр энэ тэр гээд байгуулсан. Энэ талын юмнаасаа бас эхлэх хэрэгтэй байх. Үйл ажиллагааных нь уялдаа бодлогын орчинд төрийн нарийн бичгийн дарга нар, сайд нар мэдээж засгийн газрын хуралдаан бол энэ уялдааг хангадаг нэг гол байж байгаа хэлбэр нь. Энэ Засгийн газрын хурлаас гарсан шийдвэр болон эсвэл хуралдаанд орж байгаа шийдвэр гарах энэ хооронд ямар уялдаа байдаг юм. Энэ муу уялдаатай, уялдаа хангагдахгүй байна гэдгийг маш олон жил ярьдаг. Тийм учраас механизм нь юу юм бэ.

Жишээлбэл Их Хурлын Тамгын газраас Засгийн газрын шийдвэр гаргалтын замын зургийг гаргасан байгаа. Тэр манай Норовдондог хийсэн. Шийдвэр гаргалтын замын зураг нь жаахан сулавтар болсон. Гэхдээ тэндээс ерөнхий суурь шийдвэр гаргалтууд ямар явагддаг вэ, өөрөөр хэлбэл орцоос авахуулаад гарц хүртэлх шийдвэр гаргалтын энэ процесст энэ ямар замын зураг харагдаж байгаа юм гэдгийг бид нар гаргаж, түүнийг тодруулаад илүү сайн нарийвчлаад тодорхой амьд жишээнүүд дээр энэ ажлын хэсэг баяжуулаад, арга зүйн хувьд шүү дээ. Ингээд цаашдаа явах ёстой байх.

Энд жишээ авсан байна. Газрын нэгдмэл сангийн ангилал гээд. Ашигладаг яам. Энэ мэтийн юмнууд яг ингэж схем зурж болдоггүй. Тэгсэн мөртлөө Сангийн яам, Эдийн засгийн хөгжлийн яамны өнөөдрийн уялдаа яг яаж хангагдаж байгаа юм.

Жишээлбэл, валютын ханш дээр яаж хангагддаг юм. Валютын ханш төсвийн тодотгол дээр янз янзын юм яригддаг. Өнөөдөр 1700 тай байгаа. Эдийн засгийн хөгжлийн яамнаас 1384-өөр оруулсан байгаа. Сангийн яам түүнийг нь шууд хүлээж

авдаг. Ямарваа нэгэн засваргүйгээр. Гэтэл Монгол банк дээр төсөөлөл хийхдээ 1450-иар авсан байгаа. Бодит ханш дээр одоогийн байдлаар 1700 байгаа. Энэ Монгол Улсын эдийн засгийн дараа жил болон дунд хугацааны төсөөлөл хийхдээ нэг л тодорхой ханш байх ёстой. Нэг л адилхан параметрууд байх ёстой. Энэ яагаад ингэдэг юм. Би түрүүн хэлсэн. Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөл. Энэ дээр 3 институц орж байгаа. Монгол банк. Монгол банк дээр шалгалт дуусаж байна. Ажлын уялдааны байдал харагдана. Энийг гаргаад ирчихсэн. Санхүүгийн зохицуулах хороо, Сангийн яам. Одоо цаашдаа энд Эдийн засгийн хөгжлийн яамыг бас оруулах ёстой. Эдийн засгийн хөгжлийн яам, Сангийн яам хоёрын хоорондын ажлын уялдаа.

Хөрөнгө оруулалтын төслүүд дээр Сангийн яам шинэ бүтцээр хоёрдугаар асуудал уруугаа орж байна. Шинэ бүтцээр бүтэц зохион байгуулалтаа Эдийн засгийн хөгжлийн асуудлыг хариуцсан тэдний чиг үүргийг Засгийн газрын хурал дээр Сангийн яамнаас тодорхой хүн хүч, институцийн нөөцийг нь аваад Эдийн засгийн хөгжлийн яам дээр очсон. Одоо хөрөнгө оруулалтын санхүүжилт Эдийн засгийн хөгжлийн яамнаас гарч байгаа. Төлөвлөлт, бодлого нь. Өнөөдөр Төсвийн хариуцлагын тухай хууль байж байна. Тэрний заалт дээр аливаа төсөвт оруулж байгаа хөрөнгө оруулалтын төсөл, хөтөлбөрүүд бол хоёр шалгууртай байна.

Нэг нь эдийн засгийн үр ашиг, нөгөөх нь нийгмийн ач холбогдол. Өнөөдөр эдийн засгийн үр ашгаар нь энэ төсөл, хөтөлбөрүүдийг хэн эрэмбэлэх ёстой юм. Ямар арга зүйгээр эрэмбэлэх ёстой юм. Тэрний дараа нь хоёр дахь багана нь нийгмийн ач холбогдлоор нь гэж ангилаад. Ингээд Улсын Их Хурлын гишүүдийн өмнө бүх хөрөнгө оруулалтын төслүүд бол эдийн засгийн үр ашгаараа эрэмбэлэгдчихсэн, нийгмийн ач холбогдлоороо бас эрэмбэлэгдээд хоёр баганатай орж ирээд энэ дээр нь Улсын Их Хурлын гишүүд ажиллаад эцсийн дүндээ орон нутгийн лобби, өөрийн тойрогын лобби ямар ч гэсэн энэ чиглэл дээр Төсвийн тогтвортой байдлын хоёр хувийн хариуцлагын асуудал маань өөрөө дотроо хоёр хувьтай багтаасан хариуцлагагүй байдал үүсчихсэн байгаа. Энэ нь бол институт хоорондын харилцан ажлын уялдаа муу байдгаас болж байгаа юм. Энийг бид шалгах ёстой.

Тодорхой яамдууд, жишээлбэл төсөл, хөтөлбөрүүд байгаа. Жишээлбэл саяхан экспортыг дэмжих хөтөлбөр гэж гарсан байхаа. Энэ дээр аль яамдууд ямархуу байдлаар уялдаж байгаа юм.

Энэ нь Монгол Улсын 2014 оны төсөвт яаж тусгагдах юм. Эсвэл санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөл валютын ханшны асуудал дээр шалгалтын үр дүнгээс

харахад хэдийгээр Сангийн яамны удирдлага өөр зүйлийг Улсын Их Хуралд миний асуултад хэлсэн ч гэсэн харж байхад бол албан ёсоор санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөл валютын ханш ид өсөж байсан тэр үеүдэд бол огт хуралдаагүй, протокол байхгүй. 1 сард нэг хуралдсан, 3 сард хуралдсан, сая хамгийн сүүлд 10 сард хуралдсан. 10 сард анх удаа Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлөөр, сайн зүйл нь төсвийн болон мөнгөний бодлого хоорондын ажлын уялдааг хангахын тулд харилцан мэдээлэл хийсэн, тийм үү. Тэгээд төсөв үүнээсээ төсөв, мөнгөний бодлогын уялдааг хангах анхны оролдлого, институц хоорондын анхны оролдлого ингэж хэрэгжлээ.

Гэхдээ энийг яаж цааш нь сайжруулах юм. Яаж бие биедээ мэдээлэх юм. Валютын ханшин дээр харилцан ямар байдлаар, жишээлбэл эдийн засгийн хөгжлийн яамны хүн бол манайд жижиг, нээлттэй эдийн засгийн загварын дагуу бид үүнийг тооцоолж гаргасан гэж байсан. Ямар загвараар, яг эконометр гэсэн ямар аргачлалаар, тэр нь Монголбанк дээр ямар байгаа юм, энд ямар байгаа юм, Сангийн яаман дээр ямар байгаа юм. Сангийн яам дээр ямар байгаа билээ. Түрүүлэлтийн индикатор гэж байгаа бил үү. Бас гаргадаг байхаа. Албажаагүй тийм ээ. Иймэрхүү зүйлүүд байгаа байхгүй юу.

Өөрөөр хэлбэл бид яах гэж энэ ажлыг шалгаж байгаа юм гэхлээр Монгол Улсын макро эдийн засгийн бодлого маань аль болохоор зөв тооцоололтой, институц хоорондын сайн уялдаатай, ингэснээрээ хэрэгжих үйл явц нь, мөн хяналт тавих үйл явц нь өөрөө зүй зохистой хэрэгждэг ийм л бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэх энэ үйл явцыг л хангахын тулд энэ шалгалтыг хийж байгаа юм. Ингэж ойлгож болно. Тийм ч учраас 2 үндсэн зүйлтэй байна.

Энэ яам ба агеңсу агентлаг хоёрын хоорондын уялдаа ямархуу түвшинд явагдаж байна. Жишээлбэл, хэчнээн агентлаг, хэчнээн төрийн өмчит үйлдвэрийн газар байгуулав. Одоо энэ төрийн өмчит үйлдвэрийн газар байгуулах дуршил их нэмэгдэж байна. Хууль орж ирэнгүүт л нэг төрийн өмчит үйлдвэрийн газар, агентлаг гэж хэлэхлээр алергитнэ гэж бодоод төрийн өмчит үйлдвэрийн газрыг байгуулахдаа заримдаа Их Хурлаас аль эсхүл Их Хурал батлалгүйгээр Засгийн газраар оруулаад батлуулах ийм юм байна. Ингэсний эцсийн үр дүн нь хэт нүсэр бүтэц бий болох ч гэдэг юм уу. Ингэхлээр ямар үед нь Их Хурлаар оруулдаг, ямар үед нь Засгийн газраар батлаад байна. Тодорхой жишээ ярья.

Экспортыг дэмжих хөтөлбөр гээд батлагдсан. Түүнийг санаж байгаа хүн байна уу. Засгийн газраар. Тэрэн дээр жишээлбэл ямар институц үүнийг хэрэгжүүлэх юм гэдгийг яаж заасан юм. Гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийг Их Хурлын

гишүүд маш их шүүмжлэлтэйгээр нэлээн сайн чиг үүргийг нь өөрчлөх зориулалтаар Invest Mongolia гэдгийг хуучин FIFTA-ын оронд тавьлаа. Тэр одоо яг тэр байдлаар цааш ажиллах уу, үгүй юу. Эсвэл нөгөө л ижилхэн фифта болоод л тэгээд л. Засаглалын технологи буюу нэг цэгийн үйлчилгээ явагдаж чадаж байна уу. Инстуц хоорондын үйлчилгээ уялдаа online буюу цахим хэлбэрт орж чадаж байна уу. Тэр яриад байгаа нэг цэгийн үйлчилгээ гэдгийг биет утгаар нь хэчнээн төрийн институцыг хамруулахыг хэлээд байгаа юм уу? Ерөөсөө төрийн байгууллагуудын мэдээллээ солилцох шийдвэр гаргахад нь шаардлагатай орц, завсарын бүтээгдэхүүнүүдийг эцсийн шийдвэр буюу эцсийн бүтээгдэхүүн гаргахад нөлөөлөх энэ хурдац ямар байгаа юм.

Өнөөдөр бид нар тендерийн замын зураг байгаа. Бас тийм судалгаа хийлгэсэн байгаа. Өөрөөр хэлбэл, Засгийн газрын худалдан авалтын замын зураг, тэрний эхний хуудсыг хараад та бүхэн маш цочирдон гайхаж магадгүй. Асар тийм хэцүү нөхцөл байна. Тийм учраас Засгийн газрын худалдан авалтын агентлаг, салбарын яам хоёрын хооронд Засгийн газрын худалдан авалтын чиглэлээр ажлын уялдаа яаж хангагдаж байна, гол саатал нь хаана гараад байна. Хуулинд байна гэж үзээд хууль өөрчлөх гэж байгаа юм. Ямар чиглэлээр өөрчлөх гэж байгаа юм гэх мэтээр ийм тодорхой, тодорхой эцсийн үр дүнд энэ ажлын хэсгийн үр дүн бол гарна.

За Монгол улсад бол засаглалын технологи өнөөдрийн байдлаар ийм, ийм хуулийн хүрээнд ингэж хэрэгжиж байна. Ийм, ийм дутагдал ажиглагдаж байна. Ийм ажлын уялдаагүй байдал, үр ашиггүй байдал, цаг хугацаа их авдаг байдал, иймэрхүү зүйлүүд их гарч байна. Тийм учраас одоогоор ийм чиглэлээр арга хэмжээ авч байна. Иж бүрэн ямар арга хэмжээ авах вэ. Ингэсний үр дүнд бол төрийн бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх үйл явц хурдан шуурхай, үр дүнтэй, өгөөжтэй болох ямар арга зам байна гэдгийг л гаргаж ирэх ёстой.

Статистик жишээлбэл яагаад статистикийн мэдээлэл бол өнөөдөр хангалттай сайн гарч байна. Энэ мэдээллийн хангалттай сайн байдлыг төрийн институциуд ашиглаж чадаж байна уу, үгүй юу. Жишээлбэл эртүүд Улсын Их Хурал дээр би дотоодын нийт бүтээгдэхүүний дифляторыг яаж тооцоонд оруулдаг юм. Өнөөдөр жишээлбэл үл хөдлөх хөрөнгийн үнэ дээр хөөс үүссэн гээд байна. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний дифлятор, хэрэглээний үнийн индекс энэ хоёрын хоорондын ялгаа, энэ хоёрын зөрүү хаана ямар байдлаар илэрхийлэгдэж байна вэ?. ДНБ-ний дифляторыг ямар байдлаар хаана хэрэглэж байна, тооцоололд, за мөнгөний бодлого дээр хэрэглэдэг юм. Сангийн яаман дээр хэрэглэдэг байх. Бодит ДНБ-ийг тооцож гаргадаггүй, статистикээс аваад хэрэглэдэг тиймээ. Танай статистик юу

хоёрын задгай мэдээллийн солилцоо яаж явагддаг юм. Танайх хоорондоо санамж бичигтэй юу. Банк, статистик. Статистик, банк, сангийн яам ч гэдэг юм уу. Статистик чинь Улсын Их Хурлын байгууллага, бие даасан, хараат бус. Эдний байгууллагуудын яаж бодлогын дүн шинжилгээ, бодлого боловсруулах явцдаа яаж байна. Бодлого дээр бас нэг зүйл. Ялангуяа төсөв, мөнгөний бодлоготой уялдаатай юм. Өнөөдөр бид 2014 оны төсвийн бодлогыг ярих гэж байна.

Тэр нь бол орлого нь ямар байх юм, зарлага нь ямар байх юм, алдагдал нь ямар байх юм гэдгээ 2 хувьдаа багтаана. Ийм цикл. Гэтэл нөгөө сангийн бодлого нь яригдахгүй. Төсвийн бодлогоо өөртөө агуулдаг сангийн бодлого нь буюу энэ төсвийн бодлогоор ямар бодлого явагдах гэж байгаа юм. Циклийн эсрэг юм уу, мөнгөний бодлоготойгоо яаж уялдах юм. Төсвийн хариуцлагын тухай хуулинд инфляцийг хязгаарлахад Засгийн газрын үүргийг тодорхойлчихсон байгаа юм. Гэх мэтээр ийм бодлогын юм та бүхэнд санаа өгч байгаа юм. Иймэрхүү зүйлүүд дээр л 12 сарын 01 хүртэл хугацаатай юм байна.

За ногоон хөгжлийн хувьд бол ерөнхийдөө ажиглаад байхад бол ногоон хөгжлийн бодлогыг бол хуулинд нь нэлээн ялангуяа ерөнхий чиг үүргийн яам юм бол Ногоон хөгжил, би байгаль орчин яриагүй шүү. Ногоон хөгжлийн талаар буюу өөрөөр хэлбэл Батбаярын Эдийн засгийн хөгжлийн яам энэ хоёрын уялдаа, Монгол Улсын эдийн засгийн хөгжил нь яаж ногоон хөгжлийн чиглэж байгаа юм гэдгийг эрхзүйн хувьд нь яаж зааж өгсөн байна. Энэ талаас нь их харах хэрэгтэй. Энэ яг бодит амьдрал дээр хэчнээн удаа Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамнаас ногоон хөгжлийн асуудлаар холбогдох яамдуудын дунд кординаци, уялдаа болгох ямар бодлогын асуудлууд хэлэлцэгдэж, одоо ямар институциудын хооронд ямархуу зүйлүүд яаж явагдаж байна.

Жишээлбэл Улсын Их Хурлаар одоо мөдхөн 11 сар гэхэд Засгийн газраар оруулчихсан ногоон хөгжлийн бодлого батлагдана. Энэ цаашаа батлагдаад ирэхлээр энэ институц хоорондын уялдаа яаж хангагдах вэ. Гоё нэртэй, том нэртэй тэгсэн мөртлөө, жишээлбэл Эдийн засгийн хөгжлийн яам чинь ерөнхий чиг үүргийн яам биш биз дээ. Хуулиараа. Чиглэлийн яам. Гэтэл уншихлаар бүгдийг нь кординаци хийнэ гэчихсэн байгаа юм. Ерөнхий чиглэлийн яамны чиг үүрэгтэй байгаа. Тэгвэл ерөнхий чиглэлийнхээ яамны чиг үүрэг гэдгийг бас тодруулж өгөх хэрэгтэй шүү дээ.

Тэгээд Ногоон хөгжлийн яам ерөнхий чиг үүргийн яам. Энэ ногоон хөгжлийн яам ерөнхий чиг үүргийн яам маань чиг үүргийн биш чиг үүрэгтэй, ерөнхий чиг үүрэггүй тэр яамныхаа далбаан дор, нөмөр дор нь орчихсон юм биш биз дээ гэсэн

ийм таамаглал байгаа. Үүнийг бас та бүхэн энэ явцад гаргаад ирвэл, тэгээд түрүүний хэлсэн ганц хоёр юмыг яагаад ерөнхийдөө л нэг цаашдаа шийдвэр гаргах гэж бөөн цаг авдаг, ажлын хэсэг байгуулаад бөөн цаг авдаг, за тэгээд энэ бүхний чадавхи ямар байна энэ бүхнийг уялдуулах институцийн чадавх маань ямар байна өнөөдөр. Монгол улсын хэмжээнд энэ шалгагдаж байгаа объектүүдийн хүрээнд хичнээн хүн, ямар дадлагатай, ямар чадвартай хүмүүс энэ улсын төрийн бодлогыг боловсруулж байна. Энэ нь хир зэрэг үр дүнтэй бас зөв тархацтай байршиж чадаж байна.

Жишээлбэл, Их Хурал дээр гэхэд Төсвийн байнгын хороогоор энэ төсвийг хэлэлцэж байна. Гэхдээ бусад байнгын хороон дээр орж ирсэн юмнууд ихэнх нь хасагддаг. Үүнтэй адилхан яамдууд жишээлбэл, төсөв ихтэй Сангийн яаманд өгөөд, Эдийн засгийн хөгжлийн яаманд өгөөд, Эдийн засгийн хөгжлийн яам төлөвлөлтийн баахан хууль оруулж ирнэ гээд байгаа шүү дээ тийм ээ. Хэд хэдэн хууль. Энэ хуулиуд ямархуу юм, ямархуу явцтай байгаа юм. Цаашдаа эдгээр хуулийг баталчихаар яах юм. Иймэрхүү зүйлүүдийг бас нэг шалгалтын явцад харвал зүгээр шүү.

Ерөнхийдөө ингээд боллоо. Асуух асуулт байна уу? Ложистик тээврийн хувьд ганцхан юм хэлье. Г.Батхүү гишүүний ахалсан тээвэр, ложистикийн үндэсний бодлого хэрэгжүүлэх ажлын хэсэг ажлаа хийгээд дуусаж байгаа.

С.Одонтуяа гишүүний ахалсан Эрдэс баялагийн талаар төрөөс баримтлах бодлого гэдэгт тээвэр, ложистикийн асуудал бас тодорхой хэмжээгээр тусаад явж байгаа байх. Хамгийн гол нь бол ложистик тээврийн асуудлыг зохицуулсан талаар Г.Батхүү гишүүнээс мэдээлэл аваад энэ чиглэлийн юмнуудыг бас оруулчихсан нь дээр байх. Хэрэгжилттэй нь танилцах хуулиудын жагсаалт гэдэг дээр та бүхэн яаж шалгалт хийдэг юм. Бид нар бол жишээ нь Монголбанк болон бусад байгууллагууд дээр шалгалт хийсэн. Нууцын зэрэглэлтэй материалууд байдаг. Үүнтэй танилцсан.

Хүний нөөцийн хүмүүстэй нь уулзаад хүний нөөцийн чиглэлээр ямархуу бодлого явуулдаг юм гэдгийг нь сонирхсон. Дараа нь институц, яамдуудын, эд нар нэг жишиг л бүтэцтэй байгаа. Энэ талаас нь судлаад Монголбанк энэ тэр дээр ерөнхийдөө нэг ийм байдлаар шалгасан. Ажлын хэсэг бол нэлээн ажиллаж байгаад нэлээн зузаан юм гаргачихаад байж байна. Гурван байгууллагыг шалгасан.

Нэлээн шахуу хугацаатай ажилласан. Иймээс энэ Ажлын хэсэг бол хугацааны хувьд гайгүй учраас нэлээн сайн юм гарах байх гэж бодож байгаа шүү та бүгдээс. Удирдамжийн хувьд ерөнхийдөө болох юм байна. Миний хэлсэн юмнаас зарим нэгэн санаа аваад үүнийгээ батлуулчих тэгэх үү.

Ажлын албаны зөвлөх О.Тунгалаг: -Хаана, хаана шалгалт хийх вэ?

С.Дэмбэрэл: -Миний хувьд бол сая бид тодорхой объектууд дээр шалгасан. Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Сангийн яам дээр нь 4 яамны шалгалт явсан. Тэр 4 яамны шалгалтын материалыг Эдийн засгийн байнгын хорооноос авчих. Одоо ингээд гишүүдэд тараана. Өөрөөр хэлбэл ажил давхардуулж илүү шалгахгүйн тулд. Сангийн яам, Эдийн засгийн хөгжлийн яам, Ногоон хөгжлийн яам энэ гурван яам гол нь. Дээр нь хоёр яам л хэрэгтэй байх даа. Барилга, хот байгуулалт, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам энэ хоёр. Ингээд 5 яам байхад болно биз дээ. Дахиж өөр яам нэмэх юм уу. Өөр ямар яам нэмсэн байгаа юм.

О.Тунгалаг: -Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газарт хийх үү?

С.Дэмбэрэл: -Ер нь бол Нийслэл их онцгой. Шалгах ёстой. Яагаад гэвэл, өнөөдөр Улаанбаатар хотын эдийн засгийн бодлого, УБ хотын парламентаас гаргаж байгаа шийдвэр, Монгол Улсын парламентаас гаргаж байгаа шийдвэр, Улаанбаатар хотын Засгийн газар, Монгол Улсын Засгийн газар хоёрын хоорондын уялдаа ямар хуулиуд дээр яаж зохицуулагдаж байна.

Жишээлбэл, метро барина гээд ерөнхийдөө лобби маягаар явах гээд байна уу, үгүй юу. Тэгээд Улаанбаатар хотыг бас оруулчих. А.Зангад дарга орж ирснээс, эднийх бол маш их аятайхан, удирдамжаа аваад өөрсдийнхөө багийг томилчихдог. Сая хэдэн яам дээр шалгалт хийчихлээ.

Ерөнхий аудитор А.Зангад: - 6 яам дээр хийсэн.

С.Дэмбэрэл: -Би энэ 6 яам дээр хийсэн шалгалтын материалыг авчих гээд байна л даа. Иймээс Зангад дарга багаа томилчих байх. Ингээд 6 яам дээрээ шалгалцсан хүмүүсээсээ оруулчихвал. Гол нь ажлын уялдааг, чиг үүргээр оногдсон ажлын уялдаа, тэгээд бүтэц зохион байгуулалт нь ямар байна. Үүнтэй холбоотой шалгалт хийх гэж байгаа.

А.Зангад: -Тогтоолын агуулгыг үзсэн л дээ. Тэгээд хоёр хэсэг ажил болсон. Нэг нь юу вэ гэхлээр, Эдийн засгийн байнгын хорооны шийдвэрээр 6 яам дээр Үндсэн чиглэлийн биелэлт тал дээр, манай дээр бол Засгийн газар, агентлагийн бүтэц, зохион байгуулалтын аудит хийгээд одоо дуусаж байгаа. Тэрний материал их хэрэг болох байх. Яагаад гэвэл бүрэн хэмжээгээр мэдээлэлээ татаад авчихсан байж байгаа.

С.Дэмбэрэл: -Энд бас төрийн алба ороод байсан. Энэ бүх төрийн бодлого боловсруулагдах, хэрэгжих орцоос гарц хүртэлх процесст хүний нөөц, хөгжил талаасаа үүнийг хийдэг хүмүүсийнх нь яг одоо зохион байгуулалтад энэ чиглэлээс

нь бас ингэж хийж байгаа. Энэ талаас танай шалгалт дээр байхгүй байх тийм ээ.

А.Зангад: -Тийм. Манай зохион байгуулалтын бүтэц дээр бол чиг үүргийн давхардал байна уу, үгүй юу. Орон тоо ямар байна гэдэг талаас нь материал цуглуулсан байж байгаа.

С.Дэмбэрэл: -За тэгэхлээр ерөнхийдөө гоё болох нь. Эдний материал бол хангалттай байна. Түрүүний 6 яамны юм. Мөн саяны хэлсэн удирдамж дагуу явахад бол их иж бүрэн болох нь.

А.Зангад: -Сая С.Дэмбэрэл гишүүний ярьж байгаа зүйлд бас анхаарал, цаг зарах хэрэгтэй. Яагаад гэвэл орон нутгийн удирдлагын бүтэц, орон нутгийн удирдлагын чиг үүрэг гээд салбарын удирдлага, орон нутгийн удирдлагыг яаж хослуулах юм бэ гэдэг дээр хэн ч анхаардаггүй, хэн ч уялдуулдаггүй юм байдаг юм.

Тэгээд нил давхардал. Ягтаа бол улсын нийт ажлыг 100 хувь гэж авч үзвэл, нийслэлийн ажил 60 хувь нь заавал байж байдаг. Гэтэл институцийн уялдаа нь байхгүй. Тэр дээр давхардал гэдэг юм нь яг тэр чигээрээ. Ухаан нь үйлдвэрийн гэхэд л үйлдвэр үйлчилгээний, үйлдвэрийн яам гээд л параллель байх жишээний.

С.Дэмбэрэл: -Саяны тэр Улаанбаатар хот гэдэг дээр нэлээн анхаарал тавиарай. Би жишээ ярья. Метро зургаан зуун хэдэн сая төгрөгөөр энэ Засгийн газар дээр ч юм уу, ямар нэгэн байдлаар хэлэлцэгдэхгүй, Их Хурал дээр ч орж ирэхгүй тэр хавьдаа. Бүр бараг л Японы Жайка гээд Олон улсын тусламж авах гээд л ингээд яваад байгаа ч гэдэг юм уу, ингээд том том хөрөнгө оруулалтын асуудлууд байж байна. Төсөв дээр яаж холбогддог юм. Улаанбаатар хотынхон яг төсөв батлагдах үе дээр лобби хийх гэж ирж байна. Гэтэл энэ улсын чинь хуралдаантай яаж уялдаж байдаг юм. Их тодорхой биш байгаа.

Төрийн албаны зөвлөлийн гишүүн Хадхүү: -Асуулт асуух гээд. Нэгдүгээрт дэд ажлын хэсгээ толгойтой болгомоор байна. Хоёрдугаарт, долоо хоног болгон тогтмол нэг өдөр уулзахгүй болбол С.Дэмбэрэл гишүүний хэлдэгээр ажлын хэсгийн үр ашиг гэдэг юм байгуулагдаад мартагддаг. Ингэмээргүй байна. Хоёрдугаарт ажлын хүрээ нь их өргөн юм. Асуудлуудаа жаахан фокуслаж өгвөл яасан юм. Зангад дарга дээр бас хийсэн юмнууд байгаа юм байна. Удирдамжаа арай цомхон, тодорхой хүрээгээ тодорхойлж өгмөөр байна. Хоёрдугаарт судалгааны ямар арга хэрэглэх гээд байна. Энд бол харахад тар хийчихвэл хамгийн хямдхан, шийдвэр гаргахад бодлогын юу л гаргах гэж байх шиг байна л даа. Судалгааных нь арга хэрэгслийг тодорхой болгомоор байна.

С.Дэмбэрэл: -Харин тийм учраас, би өөрөө та нарын хэн нь хэн бэ гэдгийг сайн мэдэхгүй учраас Бакей гишүүнтэй ярьж байгаад ажлын дэд хэсгийнхээ даргыг

томилуулчих. Дээр нь саяны тэр мапинг буюу замын зураг байдлаар бид нарын шалгах гэж байгаа юмнуудыг харахад бол амар, схемчилсэн тийм л юм хийх гээд байгаа.

Тийм учраас миний түрүүний хэлдэг хоёр жижигхэн судалгаа байгаа. Арваадхан хуудас. Би өөрөө захиалж хийлгэсэн. Тендерийн замын зураг байгаа. Нөгөөдөх нь Засгийн газрын шийдвэр гаргалтын замын зураг гээд. Одоо байгаа хуулийг жаахан хөнгөвчилчихсэн. Үүнийгээ та нар өөрсдөө бас олон жил энэ чиглэлийн ажлыг хийсэн, өөрсдөө бас мэдэж байгаа. Ер нь бол Төрийн байгуулалтын байнгын хороо гэдэг маань институт талаас нь судлах гэж байгаа. Энэ бол бараг анхны гэж хэлж болохоор шалгалт. Тийм учраас энэ дээр ярьж байгаад, Хадхүү чи бас сууж байгаад аятайхан юм гаргаад дэд хэсгийнхээ удирдамжаа А.Бакей даргаар батлуулчих. Өөр ямар асуулт байна.

О.Тунгалаг: -Ерөнхийдөө төрийн байгууллагуудыг зангидаж байдаг гэдэг утгаараа Төрийн албаны зөвлөлийн дарга Б.Цогоог Ажлын дэд хэсгийн даргаар тавих саналтай байна.

С.Дэмбэрэл: -За Цогоог тавья. Ажлын хэсгийн тэмдэглэлээ Ажлын хэсгийн гишүүддээ тарааж өгөөрэй. Өөр асуулт байна уу. Өөр асуулт байхгүй бол тарья. За баярлалаа.

ТӨРИЙН БАЙГУУЛАЛТЫН БАЙНГЫН ХОРОО